

Złotolitka *Chrysis immaculata* BUYSSON, 1898 (Hymenoptera: Chrysididae) – gatunek nowy w faunie Polski

Chrysidid *Chrysis immaculata* BUYSSON, 1898 (Hymenoptera: Chrysididae) – a new species in Polish fauna

Jacek WENDZONKA¹, Tomasz KLEJDYSZ²

¹Zakład Zoologii Systematycznej UAM, ul. Umultowska 89, 61-614 Poznań

²Zakład Entomologii IOR-PIB, ul. Władysława Węgorka 20, 60-318 Poznań

ABSTRACT: The paper presents the record of *Chrysis immaculata* BUYSS., the species of ruby-tailed wasp (Hymenoptera: Chrysididae) new from Poland. The species is similar to *Chrysis fulgida* LINNAEUS, 1761, common in Poland, and the characteristics for identification of the two species are given.

KEY WORDS: Hymenoptera, Chrysididae, *Chrysis immaculata*, new record, Poland.

Lista gatunków złotolitek Polski dynamicznie się wydłuża w ostatnich latach, liczy obecnie 81 gatunków (SZCZEPKO, WIŚNIEWSKI 2009) i z pewnością nie jest zamknięta. Nowym w faunie Polski jest *Chrysis immaculata* BUYSS. Gatunek ten stwierdzono na niżej podanym stanowisku:

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Rogaliński Park Krajobrazowy, 2 km W ad. Rogalin (UTM: XT38, 52°14'06"N 16°54'29"E), 14 VI 2009 – 1♀, leg. T. KLEJDYSZ, det. et coll. J. WENDZONKA. Osobnik odłowiony został na pomnikowym dębie, w pobliżu otworów korytarzy kozioroga dębosza – *Cerambyx cerdo* L. (Coleoptera: Cerambycidae).

Chrysis immaculata jest to gatunek palearktyczny, występujący w Europie Środkowej (KIMSEY, BOHART 1990). Opisany z Francji (BUYSSON 1898), wykazany także z Austrii (LINSENMAIER 1959), Belgii (LEFEBER 1981; PETIT 1981), Holandii (LITH 1955), Niemiec (HAESLER 1984), Słowacji (DEVÁN 2004), Węgier (LINSENMAIER 1959), Włoch (DAPPORTO, STRUMIA 2005) oraz z zachodniej Rosji (NIKOLSKAYA 1978; VOROBYEVA 2007). Dane

z Rosji nie funkcjonują w literaturze zachodnioeuropejskiej, co zapewne wpływa na dotychczasowy pogląd o rozmieszczeniu gatunku.

Ch. immaculata jest na obszarze występowania nieliczny, wykazywany z pojedynczych stanowisk. W większości krajów został stwierdzony relatywnie niedawno. Jest uznawany za jeden z rzadszych gatunków z rodzaju *Chrysis* L. w Europie, jednocześnie jego zagrożenia, z uwagi na niewielką ilość danych, uważa się za nierozpoznane (np. SCHMID-EGGER 2010). Biologia gatunku jest poznana marginalnie, wiadomo tylko, że żywicielem najprawdopodobniej jest *Allodynerus rossi* (LEPELETIER, 1841) (Hymenoptera: Eumeninae), gatunek w Polsce rzadki, o nierozpoznanym statusie (SKIBIŃSKA 2002), który nie został odnotowany na badanym stanowisku.

Ch. immaculata jest możliwy do odróżnienia od podobnego *Chrysis fulgida* LINNAEUS, 1761, na podstawie klucza NOSKIEWICZA i PUŁAWSKIEGO (1958). Poniżej jednak, zamieszczamy uszczegółowiony klucz dla tych gatunków:

1. I tergity ♀♀ całkowicie niebieski lub niebiesko-zielony (pozostałe tergity czerwono-żółte), ♂♂ mają ponadto na tergicie II plamę tego koloru, zajmującą około połowy powierzchni tergitu. Długość policzków wynosi połowę szerokości żuwaczek u nasady. U ♀♀, na końcu tergitu III, środkowe zęby są szerzej rozstawione w stosunku do bocznych, lub wszystkie zęby w tej samej odległości od siebie *Ch. fulgida* L.
- . I tergity ♀♀ niebieski lub niebiesko-zielony, jego tylny brzeg czerwono-żółty, jak pozostałe tergity, II i III. ♂♂ ubarwione są podobnie do ♀♀, brak plamy na tergicie II. Policzki dłuższe, równe szerokości żuwaczek u nasady. U ♀♀, środkowe zęby na końcu tergitu III bliżej siebie ustawione w stosunku do bocznych *Ch. immaculata* BUYSS.

Panowie Oliver NIEHUIS oraz Paolo ROSA otrzymują od nas serdeczne podziękowania za pomoc w dotarciu do rzadkich pozycji literatury.

SUMMARY

The paper presents the record of *Chrysis immaculata* BUYSS., the species of ruby-tailed wasp (Hymenoptera: Chrysididae) new for Poland. The species is similar to *Chrysis fulgida* L., common in Poland, and the characteristics for identification of the two species are given. One female was recorded in Rogalin (Poznań vicinity), Wielkopolsko-Kujawska Lowland, on the trunk of an old oak, near the corridors of great capricorn beetle *Cerambyx cerdo* L. (Coleoptera: Cerambycidae). Additionally, two papers from Russia (NIKOLSKAYA 1978; VOROBYEVA 2007) are cited. KIMSEY & BOHART (1990) presented this species as palearctic one, existing in central Europe. These two studies from Russia change our knowledge of the distribution of *Chrysis immaculata* BUYSS.

PIŚMIENNICTWO

- BUYSSON R. 1898: Contribution aux Chrysidides du globe. Rev. Ent., **17**: 125-147.
- DAPPORTO L., STRUMIA F. 2005: Gli Imenotteri Chrysididae della Riserva Naturale Di San Rossore. Frustula entomol., **28-29**: 90-96.
- DEVÁN P. 2004: Kutavky (Sphecidae), hrabavky (Pompilidae), zlatenky (Chrysididae) NPR Tematínská lesostep, na lokalite Lúka a v PR Kňazi vrch (Povážský Inovec, západné Slovensko) získané Malaiseho pascou v rokoch 1999–2000. Naturae Tutela, **8**: 143-151.
- HAESLER V. 1984: *Mimumesa sibiricana* R. BOHART, eine für die Bundesrepublik Deutschland neue Grabwespe, und weitere für Norddeutschland seltene Hautflügler (Hymenoptera: Aculeata s.l.). Drosera, Oldenburg, **84**: 103-116.
- KIMSEY L. S., BOHART R. M. 1990: The Chrysidid Wasp of the World. Oxford University Press. 652 ss.
- LEFEBER V. 1981: Enkele nieuwe vindplaatsen van de Goudwesp *Chrysis immaculata* Buysson. Natuurhistorisch Maandblad, **70**: 149-151.
- LINSENMAIER W. 1959: Revision der Familie Chrysididae (Hymenoptera). Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft, **32**: 1-232.
- LITH J., P., Van 1955: *Chrysis brevitarsis* THOMS. en *Chrysis fulgida* var. *immaculata* BUYSSON (Hym., Acul.). Entomologische Berichten, Deel, **15**: 423-424.
- NIKOLSKAYA M. N. 1978: Chrysididae. [W:] MIEDVEDEV G., S. (red.): Opredelitel nasekomykh evropeyskoi chasti SSSR. Akademii Nauk SSSR, **3** (1): 58-71.
- NOSKIEWICZ J., PUŁAWSKI W. 1958: Błonkówki – Hymenoptera, Złotolitki – Chrysididae, Cleptidae. Klucze. Oznac. Owad. Pol., Warszawa XXIV, **55-56**: 1-65.
- PETIT J. 1981: Chronique de la Montagne Saint-Pierre – VI – *Chrysis immaculata* R. du BUYSSON, une espèce nouvelle pour la faune belge (Hymenoptera Chrysididae). Revue verviétoise d'Histoire naturelle, **38**: 26-30.
- SCHMID-EGGER C. 2010: Rote Liste der Wespen Deutschlands. Ampulex, **1**: 5-39.
- SKIBIŃSKA E. 2002: Vespoidea – Osy. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Wydawnictwo Instytutu Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 59–61.
- SZCZEPKO K., WIŚNIEWSKI B. 2009: Żądłowki (Hymenoptera: Aculeata) Kampinoskiego Parku Narodowego. Cz. III. Złotolitki (Chrysididae). Wiad. entomol., **28** (3): 163-128.
- VOROBYEVA O. V. 2007: The analysis of distribution of vulnerable entomocomplexes in Belgorod Region [po rosyjsku/in russian]. Nautschnye wedomosti Belgu. Belgorod, **5** (36): 110-115.